מחוון: מבחן מסכם – מסכת פסחים: "ערבי פסחים"

ניקוד: חלק א 5×6 = 30 · חלק ב 4×5 = 20 · חלק ג 25 · חלק ד 10 · חלק ה 15 · סה"כ 100. בשאלות הפתוחות: תשובה נכונה במילים של התלמיד מקבלת ניקוד מלא; תשובה חלקית מקבלת חלק מהניקוד, לפי ההערות. הדינים במבחן הם לפי המשנה, הגמרא והרשב"ם; להלכה למעשה מעיינים בספרי הלכה.

1 **ב** – רשב"ם: "כדי שיאכל מצה של מצוה לתיאבון משום הידור מצוה". (5 נק')

2 **ב** – תמחוי: קערת הצדקה של הקהילה. גם עני שמתפרנס מהצדקה שותה ארבע כוסות, והגבאים נותנים לו. (5 נק')

3 **ב** – רשב"ם: "שהרי בימינו הוא צריך לאכול". (5 נק')

4 **ב** – "שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס". (5 נק')

5 **ב** – "פְּטַרְתַּן מִלּוֹמַר "מָה נִשְׁתַּנָּה"": אביי שאל בעצמו, ובכך עשה את מה שהמנהג נועד לעורר. (5 נק')

6 **ב** – "כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ": פסח, מצה ומרור, עם הטעם ("שפירש טעמן", רשב"ם). (5 נק')

7 הסיבה: ישיבה בהטיה על הצד, כדרך בני חורין. על מצה צריך, על מרור אין צריך (הסבר מקובל: המרור הוא זכר לעבדות), וביין: "אידי ואידי בעו הסיבה". 2 נק' למושג, 3 נק' למצה/מרור/יין. (5 נק')

8 ידי יין: קיים את מצוות שתיית ארבע הכוסות; ידי חירות: לא קיים את דרך החירות, כי יין חי (לא מזוג, לפי מנהג היין של אז) אינו שתייה של בני חורין; רשב"ם: "אין זו מצוה שלימה שאין חשיבות אלא ביין מזוג". 2.5 נק' לכל חלק. (5 נק')

9 מספרים את סיפור יציאת מצרים מהמצב הנמוך (גנות: עבדות או עבודה זרה) אל המצב הנעלה (שבח: גאולה, הלל). 3 נק' להסבר, 2 נק' לדוגמה. (5 נק')

10 במשנה: מה שאוכלים אחרי הסעודה (קינוח, "כגון תמרים קליות ואגוזים" לפי רבי יוחנן). הדין: אחרי אכילת הפסח לא מוסיפים מאכל אחר, כדי שטעם הפסח יישאר. 2 נק' לפירוש, 3 נק' לדין. (5 נק')

11 א. (8 נק') שתי המימרות אינן חולקות: אחת אמורה על שתי הכוסות הראשונות, והשנייה על שתי האחרונות.
ב. (9 נק') דעה ראשונה: בכוסות הראשונות "עכשיו מתחילה החירות", ובאחרונות "מה שהיה היה". דעה שנייה: באחרונות "זו שעת החירות", ובראשונות "עדיין 'עבדים היינו' הוא אומר". 4.5 נק' לכל דעה.
ג. (8 נק') "אידי ואידי בעו הסיבה": מסבים בכל ארבע הכוסות, כי יש סברה לכל צד ולא הוכרע ביניהן (פירוש). 4 נק' להכרעה, 4 נק' לנימוק.

12 דרו ענה: "בָּעֵי לְאוֹדוֹיֵי וּלְשַׁבּוֹחֵי", ורב נחמן אמר: "פְּטַרְתַּן מִלּוֹמַר "מָה נִשְׁתַּנָּה"" ופתח "עבדים היינו". המעשה מחזק את הדעה שהגנות היא "עבדים היינו" (בגמרא כאן: שמואל), כי הוא פותח בעבדות ובשחרור מעבדות. 4 נק' – תשובת דרו; 3 נק' – הדעה; 3 נק' – הנימוק. (10 נק')

13 תשובה פתוחה. כיוונים: לא אוכלים לפני הסדר – אוכלים את המצה בתיאבון, כמו מי שיוצא לחירות; הסיבה וארבע כוסות – נוהגים כבני חורין; עקירת השולחן ו"מה נשתנה" – הילדים שואלים, והסיפור נעשה חוויה אישית; "ואותנו הוציא משם". ניקוד: 6 נק' לכל דין עם הסבר נכון (עד 12), 3 נק' לקישור ברור ל"בכל דור ודור". (15 נק')